ASIA: HE 175/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tilaisuuden lausua asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia. Lisäksi muutettaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia, työsopimuslakia ja työttömyysturvalakia. Vähäisiä muutoksia tehtäisiin myös eräisiin verolakeihin. Sosiaalisista yrityksistä annettu laki kumottaisiin. Esitys liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen lisätä palkkatuen käyttöä yksityisellä sektorilla. Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa palkkatukea koskevia säännöksiä ja lisätä siten palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Palkkatuen käytön lisäämisellä yrityksissä pyritään lisäämään palkkatuen vaikuttavuutta ja nostamaan tätä kautta työllisyysastetta. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa korostetaan, että työllisyyden edistäminen edellyttää vahvaa panostusta koulutukseen ja osaamiseen. Muuttuvan työelämän vaatimukset lisäävät oman osaamisen päivittämisen ja jatkuvan oppimisen tarvetta merkittävästi. Hallituksen ohjelman mukaisesti hallituskaudella on toteutettu jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus. Parlamentaarisen ryhmän linjaukset valmistuivat 17.12.2020. Uudistuksessa tarkastellaan jatkuvaa oppimista kokonaisuutena koulutuksen ja osaamisen, työllisyyden, työelämän ja toimeentulon näkökulmista. Palkkatuki muodostaa yhden keskeisistä työllisyyspalveluiden tukimuodoista. Palkkatuen vaikuttavuudesta tiedetään tutkimusten pohjalta, että tuki nostaa tuella työllistyneiden ansiotuloja, lisää heidän työkuukausiaan ja vastaavasti vähentää heidän työttömyysriskiään.

Työttömien työnhakijoiden työllistymisen esteenä on usein puuttuva tai työmarkkinoiden kysynnän kannalta vanhentunut osaaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että osaamisen puutteiden perusteella myönnetty palkkatuki on selkeä kokonaisuus ja ymmärrettävä niin työttömän työnhakijan kuin työnantajan näkökulmasta. Hallituksen esityksen nähdään yksinkertaistavan järjestelmään.

Palkkatuen myöntäminen ammatillisen osaamisen parantamiseen on hallituksen esityksen mukaan mahdollista, kun työtön työnhakija on 15-24-vuotias tai yli 50-vuotias. Palkkatukea ammatillisen osaamisen parantamiseen voitaisiin myöntää myös silloin, kun työttömällä työnhakijalla ei ole toisen asteen koulutusta eli hän on niin sanottu perusasteen varassa oleva. Opetus- ja kulttuuriministeriö muistuttaa, että työmarkkinoiden osaamisvaatimukset ovat nousseet siten, että ilman perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa olevalle työvoimalle on varsin rajallisesti kestäviä työllistymismahdollisuuksia työmarkkinoilla. Palkkatuki tukee työllistymistä ja kehittää osaamista,

mutta erityisesti osaamisen puutteen perusteella myönnetyn palkkatuen yhteyteen tarvitaan myös laajemmin osaamisen kehittämistä. Erityisesti perusasteen varassa olevien nuorten kohdalla osaamisen vahvistaminen ja palveluiden poluttaminen on tärkeää.

Useimmat pitkään työttömänä olleet ja nuoret työttömät hakijat tarvitsevat pidemmän tukijakson työllistyäkseen yrityksiin. Yrityksissä osaamisvaatimukset ovat nousseet ja valmennus työtehtäviin ennen palkkatukijaksoa on erittäin tärkeää, jotta palkkatukijaksosta saataisiin parempaa vaikuttavuutta työllistymiseen. Yleensäkin pidemmät ja huolella rakennetut palvelutarpeeseen perustuvat tukipalvelujaksot tuottavat parempaa vaikuttavuutta (valmennus + muut tukipalvelut ja sitten palkkatukityö).

Koulutusjärjestelmän suomia mahdollisuuksia osaamisen ja työllistymisen edistämisessä ei välttämättä vielä hyödynnetä täysimääräisesti edellä mainitulta osin. Keskeistä on, että työ- ja elinkeinohallinnossa tunnistetaan osaamisen kehittämisen tarve oikea-aikaisesti, tunnetaan tarjolla olevat osaamisen hankkimisen tavat ja tuetaan asiakkaan jatkopolutusta. Osaamisen hankkimisen suunnittelussa voidaan hyödyntää myös koulutuksen järjestäjiä ja niiden tietoa ja osaamista. Haasteet muiden palveluiden palkkatuen yhteyteen kytkemisessä tunnistetaan myös hallituksen esityksen nykytilan kuvauksessa.

Erityisasiantuntija Janne Savolainen,
050 340 1210
Opetus- ja kulttuuriministeriö